

Mål C-723/23 [Amilla]ⁱ**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

28 november 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Gijón (Spanien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

13 oktober 2023

Kärande:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Svarande:

VT

UP

Saken i det nationella målet

Insolvensförfarande – Gälldenären som är insolvent (svarande i detta mål) har begärt avskrivning av obetalda skulder – En av fordringsägarna (kärande i detta mål) motsätter sig att denna avskrivning ska beviljas – Grund för invändningen: gälldenären har förklarats vara en person som omfattas av bedömningen att en tredje mans konkurs har orsakats av oaktsamhet

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande avseende giltighet/tolkning – Artikel 267 FEUF – Nationella bestämmelsers förenlighet med direktiv (EU) 2019/1023 – Skäl 79 och artiklarna 20 och 23 i direktiv 2019/1023 – Begreppet ohederlighet eller ond tro hos gälldenären samt omfattningen av detta begrepp – Principen om fullständig

ⁱ Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

skuldavskrivning – Förfarandet med en andra chans: subjektiva kontra objektiva avvikelser

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Ska artikel 23.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv) tolkas så, att den utgör hinder för en sådan nationell bestämmelse som den i artikel 487.1 led 4 i den omarbetade lydelsen av Ley Concursal (insolvenslagen) enligt lag 16/22 av den 5 september 2022, genom att begreppet ”ohederlighet eller ond tro” hos gäldenären enligt denna bestämmelse omfattar dennes beteenden gentemot tredje mans borgenärer, vilka inte är desamma som de borgenärer som anges i förteckningen över borgenärer i gäldenärens egen konkurs som fysisk person?
2. Är artikel 487.1 led 4 i den omarbetade lydelsen av Ley Concursal (insolvenslagen), i dess lydelse enligt lag 16/2022 av den 5 september 2022, som föreskriver en avvikelse från förfarandet med en andra chans, vilket hindrar att full skuldavskrivning genomförs, förenlig med artikel 20 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv)?
3. Är artikel 487.1 led 4 i den omarbetade lydelsen av Ley Concursal (insolvenslagen), i dess lydelse enligt lag 16/2022 av den 5 september 2022, vilken inte beaktar gäldenärens individuella situation, utan föreskriver en avvikelse av objektiv art, utan möjlighet för de nationella domstolarna att bedöma de subjektiva förhållandena hos den gäldenär som får tillgång till förfarandet med en andra chans, förenlig med artikel 20.2 och skäl 79 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv)?

Anförda unionsbestämmelser

Skäl 79 och artiklarna 20 och 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om

skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv)

Anförda nationella bestämmelser

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Kungligt lagstiftningsdekret 1/2020 av den 5 maj 2020 om godkännande av den omarbetade lydelsen av insolvenslagen), i dess lydelse enligt Ley 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 (lag 16/2022 av den 5 september 2022 om ändring av den omarbetade lydelsen av insolvenslagen, för införlivande av direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019) (nedan kallad TRLC)

I synnerhet:

Artikel 486 TRLC

Artikel 487.1 led 4 TRLC

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 I förevarande mål har AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (statliga skattemyndigheten) (nedan kallad AEAT), i egenskap av borgenär, i insolvensförfarandet rörande den fysiska personen D. VT bestritt bifall till den begäran om avskrivning av obetalda skulder som gäldenären D. VT inkommit med. Grunden för AEAT:s invändning är att D. VT befinner sig i en sådan situation som avses i artikel 487.1 led 4 TRLC, i dess lydelse enligt lag nr 16/2022 av den 5 september 2022. Enligt denna artikel 487.1 led 4 TRLC kan en gäldenär som är en fysisk person inte beviljas avskrivning av obetalda skulder om gäldenären, någon gång under den tioårsperiod som föregår begäran om avskrivning, i en dom om prövning av en konkurs hos tredje man, har förklarats omfattas av denna bedömning, och den konkursen i sin tur har befunnits ha orsakats av oaktsamhet. Dock kan gäldenären ändå komma i åtnjutande av avskrivning av obetalda skulder om han eller hon, vid tidpunkten för begäran om avskrivning, helt och hållet har fullgjort det ansvar som åligger honom eller henne.
- 2 De faktiska omständigheter som är nödvändiga för att beskriva den rättsliga tvisten i förevarande fall kan sammanfattas enligt följande:
- 3 I insolvensförfarandena nr [1] och [2] avseende bolaget BLANCO Y NARANJA, S.L. respektive bolaget MALVA Y NARANJA, S.L., och genom domar meddelade av Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (Handelsdomstol nr 3

i Oviedo) i Gijón – meddelade den 23 november 2020 respektive den 20 april 2021 – befanns de båda bolagens konkurser ha orsakats av oaktsamhet.

- 4 D. VT och hans hustru UP ingick i styrelsen för dessa båda bolag. I båda domarna slogs det därför fast – förutom att dessa bolags insolvensförfaranden hade orsakats av oaktsamhet – att D. VT och UP är **personer som omfattas av bedömningen att de tidigare konkurserna hade orsakats av oaktsamhet**. Till följd av det ovan anförda blev D.VT och UP enligt de båda domarna föremål för en rad sanktionsåtgärder: (i) förbud mot att förvalta annans egendom och företräda eller förvalta någon [juridisk] person, under olika tidsperioder, (ii) förlust av alla rättigheter som de hade som konkursborgenärer eller borgenärer i konkursboet, (iii) D. VT och UP förpliktades att tillsammans och solidariskt ansvara för de obetalda skulderna – 280 468,64 euro när det gäller bolaget BLANCO Y NARANJA, S. L. och 62 035,91 euro när det gäller bolaget MALVA Y NARANJA, S. L. samt (iv) ersättning för de rättegångskostnader som uppkommit.
- 5 Dessa två domar i första instans överklagades var och en till Audiencia Provincial de Asturias (Provinsdomstolen i Asturien, Spanien). Dessa överklaganden avgjordes genom domar meddelade av avdelning 1 vid den provinsdomstolen den 8 mars 2022 respektive den 1 mars 2022. I båda domarna (i) fastställs att de båda bolagens konkurser orsakats av oaktsamhet, (ii) anses D. VT och UP fortsatt vara personer som berörs av bedömningen att konkurserna orsakats av oaktsamhet och (iii) fastställs besluten om restriktionerna för D. VT och UP och restriktionernas varaktighet, förlusten av rättigheter samt besluten om solidariskt och gemensamt ansvar (i den första domen sätts beslutet om ansvar för de obetalda skulderna ned från 280 468,64 euro till 169 085,24 euro; i den andra domen förblir ansvarsbeloppet däremot oförändrat). I båda domarna förpliktas D. VT och UP att ersätta rättegångskostnaderna i denna andra instans.
- 6 D. VT hade svårt att betala sina skulder och i egenskap av fysisk person som är företagare försökte han nå en ackordsuppgörelse med sina egna fordringsägare genom att ansöka om ackord vid handelskammaren i Gijón.
- 7 Någon ackordsuppgörelse kunde inte nås. D. VT:s konkursmedlare ansökte därför vid Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Oviedo, Gijón (handelsdomstolen nr 3 i Oviedo, Gijón) om att D. VT skulle försättas i konkurs.
- 8 Den 21 januari 2020 beslutade ovannämnda domstol att försätta den fysiska personen D. VT i konkurs.
- 9 Genom beslut av den 8 februari 2021 av samma domstol betecknades D. VT:s konkurs som **en konkurs som inte orsakats av oaktsamhet**.
- 10 D. VT gjorde en begäran om avskrivning av de obetalda skulderna genom skrivelse som inkom till ovannämnda domstol den 2 februari 2023.
- 11 Ombudet för AEAT motsatte sig uttryckligen denna begäran om avskrivning, med hänvisning till artikel 487.1 led 4 TRLC. Administración Concursal

(Konkursförvaltningen) uttryckte däremot sitt medgivande till gäldenärens begäran. Till följd av AEAT:s invändning inleddes en prövning av ett underhandsyrkande i ett konkursförfarande.

Parternas huvudargument

- 12 **AEAT** anser att konkursgäldenären (D. VT) omfattas av den avvikelse som föreskrivs i artikel 487.1 led 4 TRLC i dess lydelse enligt Ley 16/2022, de 5 de septiembre, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 20 de junio de 2019 (lag 16/2022 av den 5 september 2022 för införlivandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019), eftersom D. VT, i en dom där en tredje mans konkurs befinns ha orsakats av oaktsamhet, förklaras omfattas av denna bedömning, och inte fullt ut har fullgjort sitt ansvar.
- 13 **Konkursgäldenären D. VT** anser att han är en gäldenär i god tro gentemot ”sina egna borgenärer”, efter att ha förklarats vara en person som berörs av bedömningen i konkursen hos de juridiska personer som han var solidariskt ansvarig styrelseledamot för, som solidarisk borgensman. D. VT anser vidare att en styrelseledamots onda tro gentemot tredje mans borgenärer inte begränsar gäldenärens möjlighet att beviljas skuldavskrivning i förhållande till sina borgenärer. D. VT anser även att det i nationell rätt föreskrivs en avvikelse från skuldavskrivning grundat på ett objektiva ansvar som inte är föremål för en bedömning i domstol, vilket strider mot det system som föreskrivs i direktivet om avvikelse grundad på ett subjektivt ansvar, det vill säga ett system som utgår från gäldenärens subjektiva förhållanden och gör det möjligt att fastställa om en gäldenär varit ohederlig. Detta är inte möjligt med den nuvarande nationella regel såsom den införlivats. Konkursgäldenären anser även att den nu gällande spanska bestämmelsen är mer restriktiv än sin tidigare lydelse i TRLC. Den tidigare versionen av artikel 487 innehöll inte den begränsning som nu anges i stycke 1 led 4. Detta har gjort att den nya regeln blivit en sanktionsbestämmelse, vilket enligt D. VT gör att den inte kan tillämpas på gäldenärer som hade ansökt om att de skulle försättas i konkurs innan den trädde i kraft, eftersom det enligt D. VT strider mot den spanska konstitutionen att tillämpa en sanktionsbestämmelse retroaktivt på faktiska omständigheter som hänför sig till tiden innan bestämmelsen trädde i kraft.
- 14 **Administración Concursal (Konkursförvaltningen)** anser att gäldenären inte kan anses ha handlat ohederligt eller i ond tro enligt den nationella lagstiftningen gentemot borgenärerna vid den tidpunkt då skulden uppstod, under insolvensförfarandet eller vid betalningen av skulden. Hela den skuld som kan skrivas av är en skuld som från de två bolag som gäldenären och hans fru UP var delägare och solidariska styrelseledamöter i samt borgensmän för, varför de svårligen kunde ha agerat ohederligt när skulden uppstod eller under insolvensförfarandet och betalningen av skulden. När D. VT ansökte om konkurs för sin egen del hade han och hans fru redan förlorat alla sina tillgångar, som togs

i anspråk för att täcka skulderna, varför gäldenären uppfyller de subjektrelaterade rekvisiten för att beviljas skuldavskrivning. Konkursförvaltaren anser även att övergångsbestämmelsen 1^a stycke 3 punkt 6 i lag 16/2022, i vilken det föreskrivs att denna bestämmelse ska tillämpas på begäran om skuldavskrivning som inges efter dess ikraftträdande (den 26 september 2022), är författningsstridig, eftersom den strider mot artikel 9.3 i Spaniens konstitution, i vilken principen om förbud mot retroaktiv tillämpning av bestämmelser som föreskriver strängare påföljder eller som inskränker enskildas rättigheter, och principen om rättssäkerhet, föreskrivs.

- 15 Vad gäller frågan huruvida det är lämpligt att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande till Europeiska unionens domstol på grund av att artikel 487.1 4° TRLC eventuellt är oförenlig med direktiv (EU) 2019/1023 (en fråga som den hänskjutande domstolen har ställt till parterna), har AEAT bestritt detta, och i huvudsak hävdar att direktiv 2019/1023 inte har åsidosatts, eftersom uppräknningen i artikel 23.4 i direktivet inte är uttömmande och direktivet inte är tillämpligt på fysiska personer som inte är näringsidkare. **Konkursgäldenären** anser att den nationella lagstiftningen strider mot artiklarna 20 och 23.1 samt skäl 79 i direktivet. **Administración Concursal** (Konkursförvaltningen) instämmer i att begäran om förhandsavgörande ska framställas, eftersom den omtvistade bestämmelsen – artikel 487.1 led 4 TRLC, i dess lydelse enligt omarbetningen genom lag 16/2022 av den 5 september 2022 – direkt strider mot innehållet i artikel 23 i direktiv 2019/1023.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 16 Enligt artikel 23 i direktivet får medlemsstaterna behålla eller införa bestämmelser som hindrar eller begränsar tillgången till skuldavskrivning om entreprenören har agerat ohederligt eller i ond tro gentemot ”borgenärerna”. I förevarande fall omfattar de avvikelser som föreskrivs i den nationella lagstiftningen, däribland det som avses i artikel 487.1 led 4 TRLC, de fall där den nationella lagstiftaren anser att gäldenären agerar ohederligt eller i ond tro. Här uppstår tvivel kring huruvida denna bestämmelse är giltig i förhållande till direktivet, eftersom den unionsrättsliga bestämmelsen verkar avse gäldenärens ohederlighet eller onda tro i förhållande till gäldenärens borgenärer, inte tredje mans borgenärer, även om gäldenären har varit tvungen att förhålla sig till dem i egenskap av solidariskt ansvarig styrelseledamot och borgensman, i synnerhet när gäldenärens personliga konkurs har betecknats som *ej orsakad av oaktsamhet*.
- 17 Den nationella domstolen vill således få klarhet i huruvida begreppet ”borgenärer” i artikel 23.1 i direktivet endast avser borgenärerna till den gäldenär som är föremål för ett förfarande för avskrivning av obetalda skulder, eller om begreppet ”borgenärer” i den mening som avses i unionsrätten även omfattar tredje mans borgenärer när det gäller avskrivning av obetalda skulder för en fysisk person.

- 18 I det fall som ska bedömas ger den omständigheten att konkurserna hos två tredje män, nämligen bolagen BLANCO Y NARANJA, S. L., och MALVA Y NARANJA, S. L. (för vilka gäldenären var solidariskt ansvarig styrelseledamot tillsammans med sin fru UP) upphov till tvivel kring huruvida de borgenärer som avses i artikel 23.1 i direktivet endast är borgenärerna till gäldenären som fysisk person i dennes konkurs eller om även tredje mans borgenärer ska omfattas av detta begrepp.
- 19 Den första frågan som ska ställas till EU-domstolen är därför huruvida det är möjligt att utvidga avvikelsen från en gäldenärs möjlighet att i förhållande till sina egna borgenärer att få tillgång till avskrivning av obetalda skulder till tredje man, eller om detta är oförenligt med det generella begreppet ”borgenärer” som avses i artikel 23.1 i direktivet. Med andra ord: omfattar begreppet ”ohederlighet eller ond tro” i artikel 23 i direktivet beteenden från gäldenärens sida gentemot andra borgenärer än dem som ingår i förteckningen över borgenärer i gäldenärens egen konkurs som fysisk person?
- 20 Tolkningsfrågan har således ställts för att Europeiska unionens domstol ska ge ett välavvägt svar genom att tolka denna bestämmelse i direktivet och pröva huruvida den nationella lagstiftningen, nämligen artikel 487.1 led 4 TRLC, är förenlig med EU-domstolens tolkning av begreppet borgenärer i artikel 23.1 i direktivet och, följaktligen, huruvida denna nationella bestämmelse är förenlig med eller strider mot insolvensdirektivet.
- 21 Vidare är det inte möjligt i förevarande fall att få fullständig tillgång till ett förfarande som kan leda till fullständig skuldavskrivning, eftersom tillämpningen av avvikelsen i artikel 487.1 led 4 TRLC hindrar en fysisk person från att få tillgång till det förfarande för fullständig skuldavskrivning som föreskrivs i artikel 20 i direktivet genom att kräva att gäldenären förhåller sig till en tredje mans borgenärer, vilket begränsar eller förhindrar möjligheten att helt befrias från sina skulder gentemot sina egna borgenärer.
- 22 Är då artikel 487.1 led 4 TRLC förenlig med artikel 20 i direktivet? Är avvikelsen i nationell rätt förenlig med vad som föreskrivs i unionsrätten som ett förfarande som kan leda till fullständig skuldavskrivning?
- 23 Dessutom kräver det system för tillgång till fullständig skuldavskrivning som föreskrivs i unionsbestämmelsen att tillgång baseras på gäldenärens egna omständigheter, det vill säga gäldenärens individuella situation, eftersom det vad gäller artikel 20.2 i direktivet anges som rättsliga eller administrativa kriterier för subjektiv bedömning av gäldenärens förhållanden att återbetalningsskyldigheten står i proportion till de utmättningsbara eller disponibla inkomsterna och tillgångarna under avskrivningsperioden. I förevarande fall tar den nationella bestämmelsen inte hänsyn till gäldenärens individuella situation, utan avvikelsen i artikel 487.1 led 4 TRLC är en objektiv avvikelse som inte gör det möjligt för de spanska domstolarna att bedöma de subjektiva förhållandena hos den gäldenär

som får tillgång till förfarandet med en andra chans på det sätt som avses i skäl 79 i direktivet.

- 24 Den hänskjutande domstolen undrar därmed om det kan anses utgöra ett ohederligt beteende eller ond tro hos gäldenären, i den mening som avses i unionslagstiftningen, att denne är en person som berörs av bedömningen att tredje mans konkurs har orsakats av oaktsamhet, när det i den nationella lagstiftningen inte har införts kriterier som gör det möjligt för domstolarna att göra en subjektiv bedömning av gäldenärens beteende och gäldenärens personliga konkurs bedömts inte ha orsakats av oaktsamhet.
- 25 Med hänsyn till att medlemsstaternas domstolar kan vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen eller giltigheten av unionsrätten när de anser att ett avgörande från EU-domstolen i denna fråga är nödvändigt för att kunna döma i saken, enligt artikel 267 andra stycket FEUF, och med hänsyn till att det kan vara särskilt påkallat att begära förhandsavgörande när det vid den nationella domstolen uppstår en ny tolkningsfråga som har ett allmänt intresse för unionsrättens enhetliga tolkning, eller när befintlig rättspraxis inte förefaller ge tillräcklig vägledning med avseende på ett nytt rättsligt eller faktiskt sammanhang, hänskjuter den hänskjutande domstolen till EU-domstolen denna begäran om förhandsavgörande för att kunna lösa tvisten i förevarande mål.